

เรื่อง สภาพปัญหาการกระทำผิดเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษ
จำคุก : กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑปฏิบัติ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2548

การศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการกระทำผิดเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก โดยกรมราชทัณฑ์ อนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2548 สำหรับการศึกษา เป็นเงิน 30,000 บาท ระยะเวลาดำเนินการ 4 เดือน โดยคณะวิจัยจากกรมราชทัณฑ์ และได้ขอความร่วมมือจากกรมคุมประพฤติส่งนักวิจัยร่วมการศึกษาคั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประพฤติผิดเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด ซึ่งเก็บจากประชากร 3 กลุ่มคือ นักโทษเด็ดขาดที่กระทำผิดเงื่อนไขที่พักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก และถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำในวันเก็บข้อมูล จำนวน 278 ราย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกในสังกัดเรือนจำและทัณฑสถาน จำนวน 105 ราย และพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำสำนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ จำนวน 85 ราย

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

ในส่วนของนักโทษเด็ดขาด พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีอายุระหว่าง 21-30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สถานภาพโสด ด้านครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่อบอุ่น คือมีพ่อแม่อยู่ร่วมกัน ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้รับค่าแรงเป็นรายวัน ด้านการต้องโทษและการเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมของนักโทษเด็ดขาด พบว่า ส่วนใหญ่ต้องโทษเป็นครั้งที่ 2 และกระทำผิดซ้ำมากกว่า 2 ครั้ง ส่วนใหญ่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ยาบ้า ตั้งแต่อายุไม่เกิน 20 ปี ด้านการผิดเงื่อนไข พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการปล่อยพักการลงโทษกรณีพิเศษ ด้านลักษณะคดี พบว่า ส่วนใหญ่กระทำความผิดคดีเกี่ยวกับยาเสพติด มีกำหนดโทษ 2 - 5 ปี ด้านการปฏิบัติต่อนักโทษเด็ดขาดขณะต้องโทษ พบว่า นักโทษเด็ดขาดส่วนใหญ่ได้รับการฝึกวิชาชีพ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยเน้นการอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่อถูกคุมประพฤติ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขการคุมประพฤติ พบว่า ส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขการคุมประพฤติอย่างชัดเจน ระยะเวลาภายหลังการปล่อยพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกถึงวันที่ถูกนำตัวกลับเข้าคุมขังในเรือนจำต่อไป พบว่า เป็นช่วงเวลา 1 ปีแรกของการปล่อยตัว ด้านสาเหตุการกระทำผิดเงื่อนไข พบว่า ส่วนใหญ่กระทำผิดเพราะอารมณ์ชั่ววูบ ขาดสติยังคิด จิตใจไม่เข้มแข็ง ด้านปัญหาและการแก้ปัญหาขณะอยู่ในสังคมภายนอก พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ ด้านการติดตามดูแลในระหว่างการคุมประพฤติ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการติดตามดูแล ด้านการรายงานตัว พบว่าส่วนใหญ่เหลือรายงานตัว

ครั้งสุดท้าย สาเหตุที่นักโทษเด็ดขาดไม่ไปรายงานตัว ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่ว่าง เพราะต้องทำงาน รองลงมาคือ สำนักงานคุมประพฤติอยู่ไกล เดินทางไม่สะดวก

แนวทางการแก้ไขในมุมมองของนักโทษเด็ดขาด คือ สังคมควรให้โอกาสแก่ผู้ที่เคยต้องโทษ โดยควรให้การยอมรับ ให้โอกาสในการทำงานและให้ทุนประกอบอาชีพ รองลงมาคือควรกำหนดให้นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกมีการรายงานตัวมากขึ้น และควรติดตามสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือตามความจำเป็น

ในส่วนของผู้เข้าหน้าที่เรือนจำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 30 - 40 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งนักทัศนศึกษา มีประสบการณ์ด้านงานพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษไม่เกิน 2 ปี ด้านความคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาการประพฤติผิดเงื่อนไข พบว่า การสืบเสาะข้อเท็จจริงตามแบบ ส.1-46 ตอนที่ 1 ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสม สำหรับสาเหตุการประพฤติผิดเงื่อนไข เจ้าหน้าที่เรือนจำเห็นว่าเกิดจากการไม่มีงานทำ ขาดรายได้ มีรายได้ไม่เพียงพอ และเห็นว่านักโทษเด็ดขาดมีลักษณะเป็นผู้กระทำผิดโดยสันดานจึงมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดเงื่อนไขอีก

แนวทางการแก้ไขในมุมมองของเจ้าหน้าที่ คือ ควรจัดหางานให้ผู้ได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษมีงานทำ และควรจัดอบรมเข้มในด้านการเรียนรู้การดำเนินชีวิตแก่นักโทษเด็ดขาดที่จะได้พักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษ

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานคุมประพฤติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมสอดส่อง มีระยะเวลาการปฏิบัติงานคุมประพฤติไม่เกิน 5 ปี และมีประสบการณ์ งานควบคุมสอดส่องไม่เกิน 2 ปี ด้านการมอบหมายงานให้อาสาสมัครคุมประพฤติ พบว่าส่วนใหญ่มอบหมายให้ติดตามสอดส่องผู้ถูกคุมประพฤติ ซึ่งรวมทั้งการติดตามสอดส่องผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษด้วย ด้านสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางป้องกันการแก้ไขปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีปัญหที่เกิดจากการปฏิบัติงานกับนักโทษเด็ดขาดที่รับพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกโดยประสบปัญหาในเรื่องการย้ายที่อยู่และเปลี่ยนผู้อุปการะโดยไม่แจ้ง การสงเคราะห์ให้ยืมทุนประกอบอาชีพ โดยมีสาเหตุของการประพฤติผิดเงื่อนไขเกิดจากนักโทษเด็ดขาด ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตัวภายหลังปล่อย

แนวทางการแก้ไขในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานคุมประพฤติ คือ ก่อนการปล่อยตัวควรประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการปล่อยพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกให้ทราบ และเข้าใจถึงความสำคัญในการมารายงานตัว และควรจัดหางานให้ผู้ได้รับการปล่อยพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกให้มีงานทำเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

จากการศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า นักโทษเด็ดขาดประพฤติผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติมีสาเหตุจากการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ การขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตน ขาดจิตสำนึก ไม่มีงานทำ ครอบครัวไม่มีการเตรียมความพร้อม และครอบครัวไม่ยอมรับในตัวของนักโทษเด็ดขาด การศึกษาวิชาชีพในเรือนจำไม่ตรงกับความต้องการของนักโทษเด็ดขาด และนักโทษเด็ดขาดไม่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพภายหลังปล่อยตัวได้ นอกจากนี้ นักโทษเด็ดขาดได้รับการเตรียมความพร้อมน้อยเกินไป และในส่วนของกรม

ติดตามสอดส่อง พบว่ามีการติดตามสอดส่องโดยการเยี่ยมบ้านค่อนข้างน้อย จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ได้ข้อสรุปแนวทางการแก้ปัญหา ดังนี้

(1) ขั้นตอนการเตรียมการก่อนปล่อย เรือนจำ/ทัณฑสถานควรดำเนินการอบรมเงื่อนไขการปฏิบัติตนในสังคมให้กับนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการปล่อยตัว รวมทั้งควรอบรมวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังการปล่อยตัว และควรจัดหางานโดยการประสานกับครอบครัวเพื่อเตรียมเรื่องอาชีพและถิ่นที่อยู่

(2) ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลประกอบการพิจารณาปล่อย ควรมีการสืบเสาะข้อเท็จจริงก่อนที่จะส่งคุมประพฤติและนำไปใช้ประกอบการพิจารณาก่อนส่งคุมประพฤติ การแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าวจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจน ครอบคลุม เอกสารต้องครบถ้วน รวมทั้งในส่วนของความเห็นของพนักงานคุมประพฤติต้องชัดเจนระบุเหตุผลทุกราย

(3) ขั้นตอนการพิจารณา คณะกรรมการฯ ควรนำความเห็นของพนักงานคุมประพฤติประกอบการพิจารณาทุกครั้งและควรพิจารณาถึงจำนวนครั้งของการต้องโทษ โดยเฉพาะคดีความผิดที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 2 ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่จะผิดเงื่อนไข คณะกรรมการฯ ควรพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น สำหรับนักโทษเด็ดขาดที่มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ โดยทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษหรือคดีอื่น รวมทั้งควรกำหนดเป็นมาตรการในการติดตามสอดส่องอย่างเข้มงวด โดยอาจเพิ่มความถี่ของการติดตามสอดส่องในช่วง 1 ปีแรกของการปล่อยตัว

(4) ขั้นตอนการปล่อยตัว เรือนจำควรมอบหนังสือคู่มือการปฏิบัติตนให้นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยตัวไว้เป็นคู่มือการปฏิบัติตน และใช้ประโยชน์ในเวลามีปัญหาจะได้มีช่องทางในการแก้ไข รวมทั้งเรือนจำควรประสานผู้อุปการะให้มารับนักโทษเด็ดขาดในวันปล่อยตัวเพื่อเจ้าหน้าที่เรือนจำจะได้ให้คำแนะนำผู้อุปการะในการดูแลนักโทษเด็ดขาดในระหว่างการคุมประพฤติต่อไป

(5) ขั้นตอนการติดตามและสอดส่อง ควรขอความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชน เพื่อช่วยสอดส่องดูแล ให้คำปรึกษาและพนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติ ควรสอดส่องอย่างใกล้ชิดโดยการเยี่ยมบ้านเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำอย่างทันที่

(6) ขั้นตอนการเพิกถอน กรณีนักโทษเด็ดขาดทำผิดเงื่อนไขเล็กน้อย พนักงานคุมประพฤติอาจติดตามมากกว่า 1 ครั้ง โดยรายที่ออกติดตามแล้วไม่พบตัวนักโทษเด็ดขาดและข้อเท็จจริงที่สอบถามจากญาติหรือผู้อุปการะยังไม่ชัดเจนเพียงพอในการเสนอรายงานเพิกถอนการคุมประพฤติ

(7) การนำตัวกลับเข้าคุมขัง ในส่วนการนำตัวกลับเข้าคุมขังควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ในการนำตัวนักโทษเด็ดขาดที่ผิดเงื่อนไขส่งให้เรือนจำเพื่อคุมขังตามกำหนดโทษที่เหลือต่อไป

ข้อเสนอแนะในการการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเชิงคุณภาพและดำเนินการให้ครอบครัวกลุ่มประชากร และควรศึกษาเพื่อหามาตรการที่จะทำให้ครอบครัวและสังคมเกิดการยอมรับและให้โอกาสผู้ได้รับการปล่อยตัวให้มีงานทำ